

*Т. Є. Мяскова,
кандидат історичних наук,
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського*

**ОСОБОВА БІБЛІОТЕКА С. П. ТОМАШЕВСЬКОГО:
ІСТОРИКО-КНИГОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА КНИГОЗБІРНИ
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ ФОНДІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО)**

Об'єктом дослідження стала особова книгозбірня відомого українського лікаря С. П. Томашевського, що зберігається у відділі бібліотечних зібрань та історичних колекцій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Аналітичне дослідження книжкового фонду бібліотеки вченого дало змогу встановити, що він практично повністю віддзеркалював професійні інтереси власника та був базисом його наукової діяльності.

Ключові слова: С. П. Томашевський, особова бібліотека, медицина, історико-книгознавча реконструкція.

В останні десятиріччя з'явилося багато наукових розробок стосовно складу, змісту та долі особових бібліотек, які зберігаються у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі НБУВ). Особливу увагу дослідники акцентували на вивченні особових бібліотек видатних державних та наукових діячів Києва кінця ХІХ – початку ХХ ст. [4]. Велику кількість наукових статей присвячено особовим книжковим зібранням, що були подаровані або продані Київському університету св. Володимира колишніми засновниками і власниками фондів або їхніми спадкоємцями [3]. Серед особових зібрань, подарованих фундаментальній університетській бібліотеці, деякі нині зберігаються окремими комплексами у НБУВ: особові бібліотеки І. О. Сікорського, М. І. Костомарова, М. Х. Бунге. Втратили свою цілісність в результаті різних історичних обставин особові бібліотеки Д. І. Бібікова, М. П. Дашкевича, Ф. С. Цицуріна, С. П. Томашевського. Відділом бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ (далі – ВБЗІК) в останні десятиріччя проводиться робота з наукової реконструкції книжкових зібрань, які довгий час зберігалися в резервних книгосховищах країни. У результаті копії роботи з численного масиву документів було виявлено і фактично заново сформовано історико-культурний фонд колись розпорощених

особових бібліотек викладачів та професорів Київського університету св. Володимира, а саме: Ф. С. Цицуріна, Г. Є. Рейна, М. П. Дашкевича, С. П. Томашевського, В. С. Іконнікова.

Серед книг, отриманих ВБЗІК з обмінно-резервного фонду НБУВ (далі – ОРФ), було виявлено багато таких, що раніше належали Сергію Петровичу Томашевському. Книги (разом 219 одиниць зберігання) були виділені із загального масиву документів завдяки печатці «Из библиотеки Сергея Петровича Томашевского». Через відсутність на виданнях з особової бібліотеки С. П. Томашевського шифрів попередньої системи порядку під час сучасної реконструкції книги були розміщені за алфавітом і отримали інвентарні номери. Таким чином, було сформовано історико-культурний фонд і проведено книгознавчий та джерелознавчий аналіз знайдених документів, що дало можливість вивчити їхню хронологічну, географічну, мовну характеристику, а також тематичний склад.

Томашевський Сергій Петрович (1854–1916) – відомий український лікар дерматолог-венеролог, доктор медицини, професор, почесний член Петербурзького, Московського, Паризького та Віденського дерматосифілідологічних товариств. Народився в Україні в м. Кролевець (нині Сумська область) в родині лікаря. Закінчив у 1876 р. Санкт-Петербурзьку медико-хірургічну академію. У 1886 р. отримав ступінь доктора медицини. З 1887 р. приват-доцент, а з 1899 р. професор Київського університету св. Володимира, де впродовж 1897–1916 рр. читав лекції з дерматології та сифілідології. Ініціатор створення (у 1900 р.) київського сифілідологічного товариства. Відомий С. П. Томашевський і як прихильник вищої медичної освіти для жінок. Він був організатором, а потім і директором медичного відділення при Вищих жіночих курсах у Києві (1906–1916), на базі якого в 1916 р. був створений Жіночий медичний інститут. Праці вченого присвячені медичній тематиці: це, зокрема, «О влиянии удаления первичного сифилитического склероза на дальнейшее течение сифилиса» (дисертація, СПб., 1883), «Rhinitis interstitialis chronica syphilitica», «Об употреблении трихлорофенола в сифилитической практике», «О применении электрокатализа при некоторых формах венерических и сифилитических заболеваний». Більшу половину свого життя вчений присвятив роботі в Київському університеті св. Володимира, куди потрапив завдяки зусиллям свого вчителя М. І. Стуковенкова¹. Професор Стуковенков

¹ Стуковенков М. І. (1842–1897) – видатний учений, педагог та громадський діяч, перший професор кафедри дерматології та сифілідології Київського університету св. Володимира. Створив першу власну школу в Російській імперії // Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского Университета св. Владимира (1834–1884) / сост. под ред. : В. С. Иконникова. – Киев: Тип. Ун-та Св. Владимира, 1884. – С. 632–633; Энциклопедический

відбирав талановиту молодь з усіх медичних закладів Російської імперії і виховав цілу плеяду видатних вітчизняних дерматологів. Багато учнів М. І. Стуковенкова надалі очолили дерматологічні кафедри: І. Ф. Зеленев (Харків – Москва), П. В. Нікольський (Варшава – Ростов-на-Дону), А. А. Ліндстрем (Томськ), В. К. Боровський (Київ) [1].

Основне коло наукових інтересів С. П. Томашевського стосувалося медичної тематики, особливо патологічної анатомії сифілісу. Тому не дивно, що в особовій бібліотеці вченого переважають іноземні книги та журнали з медицини, зокрема такі авторитетні періодичні та продовжувані іноземні видання, як: «Allgemeine Medizinische Zentral – Zeitung» (Berlin), «Annales Des Maladies de La Peau Et de La Syphilis» (Paris), «Archiv für Dermatologie und Syphilis» (Berlin), «Berliner Klinische Wochenschrift» (Berlin), «Bulletin de la Societe française de dermatologie et syphiligraphie» (Paris), «Dermatologische Zeitschrift» (Berlin), «Munchener Medicinische Wochenschrift» (München), «Journal Des Maladies Cutanées Et Syphilitiques» (Paris), «Internationales Centralblatt für die Physiologie und Pathologie der Harn- und Sexual Organe» (Leipzig), «Le Mois Médico-Chirurgical: sommaire de Numéro revue de Dermatologie, revue mensuelle: publiée sous la Direction du P. Lefert» (Paris), «Mitteilungen aus der Geburtshilflich-Gynäkologische Klinik zu..» (Tübingen), «Monatshefte Fur Praktische Dermatologie» (Hamburg und Leipzig); «Schmidt's Jahrbücher der in- und ausländischen gesammten Medizin» (Leipzig), «Zentralblatt für die medizinischen Wissenschaften» (Berlin), «Vierteljahrsschrift für Dermatologie und Syphilis» (Wien), «Revue Pratique des Maladies Cutanées, Syphilitiques et Vénériennes» (Paris), «Revue mensuelle de médecine et de chirurgie» (Paris), «Verzeichnis des medicinischen Bücher-Lagers der A. Mosers'chen Buch- und Antiquariatshandlung in Tübingen» (Tübingen), «Военно-медицинский журнал, издаваемый главным медицинским управлением военного министерства», «Журнал медицинской химии и органотерапии» (СПб.). Причому деякі номери зі знайдених нами журналів не відображені в зведеному каталозі «Зарубіжні періодичні видання у фондах ЦНБ і бібліотек наукових установ АН УРСР (1665–1975 pp.)». (К., 1980–1983 pp.) [2].

Особова бібліотека С. П. Томашевського містить також монографії з медицини, матеріали наукових конференцій тощо. Серед книг, що мають ознаки приналежності до зібрання С. П. Томашевського, заслуговують на увагу, зокрема, праці видатного французького лікаря-хірурга, анатома та педагога Жана Сулема́ Амюссá «Relation de la maladie des Broussais,

suivie de quelques réflexions pratiques sur les obstructions du rectum» (Paris, 1839); французького лікаря-теоретика, автора першої книги про венеричні хвороби Жана Астрюка «Traité des maladies vénériennes: 3 vol / Trad. du latin seconde édition, revue, corrigée et augmentée» (Paris, 1743); німецького хірурга, одного з піонерів асептики Фрідріха Августа фон Есмарха «Die elephantiasischen Formen; eine umfassende Darstellung der angeborenen und erworbenen Elephantiasis sowie aller verwandten Leiden» (Hamburg, 1885). Окрасою фонду є книга французького вченого-хіміка, професора, доктора медицини Луї Фиг'є (1819–1894) «L'année scientifique et industrielle» (Paris, 1864), наукове дослідження шотландського лікаря, першого професора медицини в Единбурзькому університеті Френсіса Хоума «Principes de médecine...» (Paris, 1772), також один з небагатьох філософських творів французького абата-філософа Етьєна Бонно де Кондільяка, молодшого брата відомого історика та теоретика права абата Мабле, «Essai sur l'origine des connaissances humaines» (Amsterdam, 1746). У складі фонду особової бібліотеки С. П. Томашевського також роботи одного з найбільш популярних та скандальних французьких письменників кінця XVIII ст. Ніколя Ретифа де ла Бретонна (Retif або Restif de La Bretonne) «Les Nuits de Paris, ou le Spectateur nocturne (Londres, 1788), «La Semaine Nocturne: Sept Nuits De Paris» (Paris, 1790); праця угорського лікаря-дерматолога Морица Капоши «Handatlas der Hautkrankheiten: für Studirende und Ärzte» (Wien–Leipzig, 1898); підручник з історії медицини видатного німецького історика, автора класичних досліджень з історії епідемій Генріха Гезера «Lehrbuch der Geschichte der Medicin und der epidemischen Krankheiten» (Jena, 1881) (це видання користувалося неабияким попитом у Російській імперії); книга французькою мовою російського хіміка, фармацевта, педагога, видавця та редактора періодичного видання «Журнал медицинской химии и фармации» Олександра Васильовича Пеля «Die Physiologische-Chemistry Grundlagen der spermintheorie nebst klinischem material zur therapeutischen verwendung des Sperminum Pohl: übersetzer aus dem Russischen» (St.-Petersburg, 1898); дослідження австрійського лікаря, історика медицини Йоганна Карла Прокоша «Nachtrag zum dritten Protest gegen Professor Isidor Neumann's Geschichtsschreiberei uber Syphilis» (Bonn, 1896); робота французького лікаря Джозефа Рахліна «Maladies occasionnées par les promptes et fréquentes variations de l'air considéré comme atmosphère terrestre, avec l'explication mécanique de leurs principaux symptômes et la méthode de les guérir» (Paris, 1752); книга автора першого підручника з хвороб шкіри угорською мовою австрійського венеролога Ернста Людвіга Швіммера «Das Ichthyol in seiner therapeutischen Verwendung bei einzelnen Haut – und anderen Affectionen» (Wien); роботи чеського вченого, лікаря-

дерматолога Кароля Шадека: «Przyczynek do Kazyistyki osutki bromowej» (Krakow, 1888), «Index Bibliographicus Syphilidologiae» (Hamburg und Leipzig, 1888), «Stosowanie salicylanu ręciovowego w chorobach kitowych» (Krakow, 1888); книга австрійського лікаря-дерматолога Зигмунда Лустгартена «Die Syphilisbacillen» (Wien, 1885); книга французького дерматолога, члена Французької медичної академії, автора підручників та практикумів з дерматології, сифілідології та загальної патології Аллопо Франсуа Анрі «Sur un traitement abortif de la Syphilis» (Paris, 1910); праця австрійського анатома Грубера Венцеля «Kurzer Bericht über die Feier des vierzig-jährigen dienst-jährigen Dienst Jubiläums: am 16/28 April 1887» (St.-Petersburg, 1888); робота німецького патологоанатома Карда Йозефа Еберга «Die männlichen Geschlechtsorgane» (Jena, 1904), спільна книга німецького медика та природознавця Людвіга Фрідріха фон Фрорипа та Самуела Купера «Neuestes Handbuch der Chirurgie in alphabetischer Ordnung: nach der dritten und vierten englischen Original-Ausgabe übersetzt. Vorrede und Register enthaltend» (Weimar, 1819); праця датського хірурга Генріха Каллізена «Principia systematis chirurgiae hodiernae» (Hafniae, 1798–1800); робота професора анатомії, хірургії та фізіології, ірландського вченого Абрахама Колза «Praktische Beobachtungen über die venerische Krankheit und über den Gebrauch des Quecksilbers» (Hamburg, 1839); книга австрійського лікаря-дерматолога Ісідора Неймана «Zur Kenntniss Der Lymphgefäße Der Haut Des Menschen und Der Säugethiere» (Wien, 1873); спільна праця одного з головних дослідників з дерматології в німецькомовних країнах Фердинанда Ріттера фон Гебра та Моріца Капоши «Lehrbuch der Hautkrankheiten by Hebra...» (Stuttgart, 1876); книга Яніса Рубертса – відомого латвійського та російського офтальмолога, дослідника патології очей, основоположника латвійської наукової школи офтальмології – «Zur Kenntnis der intraskleralen Zysten» (Stuttgart, 1910); книга німецького дерматолога Вільгельма Фрідріха фон Бернспрунга «Die hereditäre Syphilis: eine Monographie» (Barlin, 1864); робота німецького терапевта, директора медичної клініки в Ерлангені, видатного спеціаліста з нервових хвороб свого часу Адольфа Куссмауля «Untersuchungen über den constitutionellen Mercurialismus und sein Verhältniss zur constitutionellen Syphilis» (Würzburg, 1861); книга видатного хірурга XIX ст. Бернгардта Рудольфа Конрада фон Лангенбека, одного з видавців і донині існуючого журналу «Архив клинической хирургии» («Chirurgische Beobachtungen aus Dem Kriege») (Berlin, 1874); робота німецького ботаніка і лікаря, дослідника історії медицини Курта Полікарпа Йоахіма Шпренгеля «Versuch einer pragmatischen Geschichte der Arzneikunde» (Halle, 1828); праця німецького лікаря Луї Вальденбурга «Die Tuberkulose, die Lungenschwindsucht und Scrofulose» (Berlin, 1869); робота

німецько-англійського лікаря Юлія Альтхауса «Treatment of Syphilis of the Nervous System / Read before the International Medical Congress at Berlin» (London, 1890); книга історика медицини Августа Хірша «Handbuch der historisch-geographischen Pathologie» (Stuttgart, 1860); праця австрійського лікаря-педіатра Карла Гохзингера «Studien über die hereditäre Syphilis» (Wien, 18[]); робота німецького патологоанатома, історика медицини та викладача Генріха Гезера «Lehrbuch der Geschichte der Medizin und der epidemischen Krankheiten» (Jena, 188[]); книга французького особового лікаря короля Людовіка XV Джозефа Рауліна «Des Maladies Occasionnées Par Les Promptes Et Fréquentes Variations De L'air, Considéré Comme Atmosphère Terrestre; Avec L'explication Mécanique De Leurs Principaux Symptômes, & La Méthode...» (Paris, 1752); робота німецького історика культури, філософа-ідеаліста, літературознавця Вільгельма Дільтея «Militärischer Dienst-Unterricht für Einjährig-Freiwillige bei der Ausbildung zu Reserveoffizier-Aspiranten sowie für Offiziere des Beurlaubtenstandes». – 23. Aufl. (Berlin); а також робота французького вченого та письменника Луї Фиг'є «L'Année scientifique et industrielle» (Paris: Librairie de L. Hachette et Cie, 1857–1913); книги німецького вченого, професора медицини Єнського університету Кристіяна Готфріда Грюнера «Aphrodisiacus, sive de Lue venerea, in duas partes divisus, quarum altera continet ejus vestigia in veterum auctorum monumentis obvia, altera quos Aloysius Luisinus temere omisit scriptores et medicos historicos ordine chronologico digestos» (Ienae, 1789), «Nosologia historica ex monumentis medii aevi lecta animadversionibus historicis ac medicis illustrata...» (Iéna, 1795); робота німецького анатома та гістолога Карла Джозефа Еберта «Die männlichen Geschlechtsorgane» (Jena, 1904).

В особовій бібліотеці С. П. Томашевського також зберігаються матеріали наукових конференцій, зокрема: «Comptes-rendus du XII Congrès international de médecine. Moscou 7(19)–14(26) Aout 1897 / Publiés par le Comité exécutif sous la rédaction du secrétaire général W. Roth» (Moscou, 1899); «XXI veterum et clarorum medicorum Graecorum varia opuscula. Primo nunc impensis Anastasii, Nicolai, Zoës et Michaëlis, fratrum Zosimadarum, nobilissimorum Ioanninorum, de litteris Graecis intra et extra patriam suam optime meritorum ex Oribasii codice Mosquensi Graece edidit» (Mosquae, 1808).

Значну частину документів з особової бібліотеки С. П. Томашевського становлять відбитки статей з відомих медичних видань, насамперед, «Medicinae novitates», «Medizinischer Anzeiger» та інших.

Російськомовні видання бібліотеки представлені книгою видатного російського фізіолога, вченого-енциклопедиста, психолога, патолога, анатома, гістолога, токсиколога, культуролога, антрополога, фізико-хіміка Івана Михайловича Сеченова «Записки физиологии, составленные

по лекции профессора И. М. Сеченова / под ред. В. В. Пашутина. Т. 1: Кровь и кровообращение» (Киев, 1872); роботами Г. Бамбергера «Болезни пищеварительных органов» (СПБ, 1858) та А. Лорана «О притворном умопомешательстве: практическое руководство для врачей-экспертов, судей и юристов» (СПБ, 1869); російськомовним перекладом книги французького психіатра Жака-Жозефа-Валентена Маньяна «Об алкоголизме. Различные формы алкогольного делирия и его лечение / пер. П. Н. Дмитриева» (СПБ, 1877); книгою Е. П. Лозинського «Мысли о современном состоянии высшей школы» (Киев, 1909).

Довідники, енциклопедії, словники з лікарської справи у фонді особової бібліотеки С. П. Томашевського репрезентовані такими виданнями, як: «Handbuch der speciellen Pathologie und Therapie / herausgegeben von H. v. Ziemssen» (Leipzig, 1883), «Dictionnaire portatif de santé..» (Paris, s. a.), «Dictionnaire Portatif De Santé» (Paris, s. a.), Wylie, Jacobi. «Lexicon medicum castrense» (Varsoviae [Warsaw], 1836).

Як бачимо, в складі особової бібліотеки С. П. Томашевського практично відсутня непрофільна література, дуже чітко відображені професійні інтереси власника, його наукова діяльність, і тому після смерті вченого бібліотеку було подаровано саме медичному факультетові Київського університету св. Володимира. Майже на всіх книгах, що належать до особової бібліотеки вченого, збереглися печатки «Библиотека императорского Университета св. Владимира». А зібрані видання з названої вузькогалузевої колекції користувалися попитом у викладачів університету навіть в роки громадянської війни [5, арк. 5–6].

У радянські часи цілісність особової бібліотеки була порушена: більшість книг потрапила до резервних книгосховищ, інша (періодичні видання) увійшла до штучно сформованого фонду «Періодичні видання до 1917 року» ВБЗІК НБУВ та інших відділів бібліотеки. В останні десятиріччя цілісність особової бібліотеки вченого-медика практично відновлена. Книги з бібліотеки С. П. Томашевського внесені до електронної БД за допомогою САБ ІРБІС-64. З часом це дасть можливість провести пошук документів з особової бібліотеки вченого не тільки в інших відділах НБУВ, але і в різних бібліотеках Києва, а відтак – здійснити віртуальну реконструкцію книгозбірні видатного вченого.

Список використаних джерел

1. Бородий Н. К. Томашевский С. П. // Украинская Советская Энциклопедия. Т. 11, кн. 1: Счисление – Функционал. – К.,: Главная редакция Украинской Советской энциклопедии, 1894. – С. 201; Коляденко Е. В. Страницы истории. Сергей Петрович

Томашевский // Український журнал дерматології, венерології, косметології. – К., 2011. – № 2. – С. 114–117.

2. Зарубежные периодические издания в фондах ЦНБ и библиотек научных учреждений АН УССР (1976–1980 гг.): сводный каталог. Том. 1–6 / Л. И. Гольденберг (отв. ред); АН УССР. ЦНБ. – К.: Наукова думка, 1980–1983.

3. Исаева Н. М. Коллекция А. М. Лазаревского в составе книжных коллекций Центральной научной библиотеки Академии наук Украинской ССР // Библиотечная и библиографическая информация библиотек Академии наук СССР и Академии наук союзных республик. – 1968. – № 68. – С. 105–117; Колесник Є. О. Бібліотека О. М. Лазаревського // Український історичний журнал. – 1987. – № 1. – С. 123–127; Коваль Т. В., Афанасьєва З. Б. Книжкові видання колекції Д. Г. Бібікова у фонді Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 2005. – Вип. 10. – С. 232–239; Колесник Є. О. Бібліотека М. І. Костомарова // Український історичний журнал. – 1967. – № 10. – С. 156–157; Мяскова Т. Е. Личные собрания, подаренные библиотеке имп. Университета Св. Владимира в Киеве (конец XIX – начало XX века // Книга – источник культуры: проблемы и методы исследования: материалы Междунар. науч. конф., Минск, 25–27 нояб. 2008 г. / Междунар. асоц. акад. наук [и др.]; ред. кол.: Авгуль Л. А. [и др.]; рец.: Лукашанец А. А., Наумов О. Н. – М.; Минск. – С. 212–216.

4. Калмикова М. М. Особові книжкові зібрання у фондах наукової бібліотеки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського (1918–1941): історія формування та зміст: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 27. 00. 03. / М. М. Калмикова; Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. – К., 2010. – 23 с.; Кириченко Р. Українські вчені кінця XIX – початку XX ст.: бібліотекарі, бібліофіли, творці і хранителі історії України (до проблеми вивчення розпорощених бібліотек В. Антоновича, Ф. Вовка, І. Лучицького) // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2003. – Вип. 11. – С. 331–359; Кунанець Н. Е. Особові зібрання у фондах українських універсальних бібліотек Львова (кінець XIX – початок XX ст.) // Вісник Львівського ун-ту. Серія: Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – Львів, 2011. – № 6. – С. 148–161 та ін.

5. Институт рукопису НБУВ, ф. VIII, од. зб. 3330, 25 арк. «Переписка Библиотечной Комиссии о замещении должностей, приобретении и пользовании книгами, рассылка дублетов и др. 11 января – 14 декабря 1916 года».

T. Myaskova

The private library of S. P. Tomashevsky: historical and bibliological characteristics of the book collection (based on the holdings of the V. Vernadsky National Library of Ukraine)

The object of the paper is the personal library of S. P. Tomashevsky, a famous Ukrainian dermatologist, venereologist, doctor of medicine, professor and honorary member of societies of dermatology and syphilology of St. Petersburg, Moscow, Paris and Vienna. Brief historiography pointed out the major works of researchers devoted to the study of personal book collections that are deposited in the fonds of the Department

of Librarian Gatherings and Historical Collections of V. Vernadsky National Library of Ukraine (VNLU). Biographical information makes it possible to trace in detail the origin of interest of S. P. Tomashevsky to scientific investigations. Analytical study of the book fonds of his personal library allows us to conclude that it almost fully reflected the professional interests of the owner and was the basis of his scientific activity. The scientific interest of S. P. Tomashevsky was mainly aimed at medical topics, especially pathological anatomy of syphilis. That is why in his personal library there were mainly foreign books and journals, monographs, proceedings of various conferences on medicine. After the death of S. P. Tomashevsky, his library was presented to the medical faculty of the St. Volodymyr University. In the time of Soviet Union, the integrity of the library was broken due to transfer of most of the books on medicine to reserve depositories or to artificially created VNLU fonds «Periodical publications before 1917». In the last decade, the personal library of S. P. Tomashevsky has actually been reconstructed.

Key words: S. P. Tomashevsky, personal library, medicine, historical and bibliological reconstruction.

T. E. Мяскова

Личная библиотека С. П. Томашевского: историко-книговедческая характеристика книжного собрания (по материалам фондов Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского)

Объектом исследования в статье стала личная библиотека известного украинского врача дерматолога-венеролога, доктора медицины, профессора, почетного члена Петербургского, Московского, Парижского и Венского дерматосифилологических обществ С. П. Томашевского. В краткой историографии очерчены основные работы исследователей, посвященные изучению личных книжных собраний, которые хранятся в фондах отдела библиотечных собраний и исторических коллекций Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского. Биографические сведения дают возможность глубже проследить истоки заинтересованности С. П. Томашевского научными исследованиями. Аналитическое изучение книжного фонда его личной библиотеки позволяет сделать вывод, что он практически полностью отображал профессиональные интересы владельца и являлся базисом его научной деятельности. Основной круг научной работы С. П. Томашевского касался медицинской тематики, особенно патологической анатомии сифилиса. Поэтому в его личной библиотеке были преимущественно иностранные книги и журналы, монографические исследования, материалы различных конференций по медицине. После смерти библиотека С. П. Томашевского была подарена медицинскому факультету Университета св. Владимира. В советское время целостность библиотеки была нарушена из-за передачи большинства книг по медицине в резервные хранилища или в искусственно сформированный фонд «Периодические издания до 1917 года» НБУВ. В последнее десятилетие личная библиотека С. П. Томашевского практически реконструирована.

Ключевые слова: С. П. Томашевский, личная библиотека, медицина, историко-книговедческая реконструкция.